

UNIVERSITETET
I OSLO

Internasjonale og EØS- rettskilder og metode(r)

Introduksjonsmøte med BA studenter

Alla Pozdnakova

alla.pozdnakova@jus.uio.no

Beskjeder

BA INTRODUKSJONSKURS NR 2 VÅREN 2022

Publisert 3. feb. 2022 11:31

BA Introduksjonskurs nr 2

→ Oppgave

→ Tekst 2

→ Tekst 1

→ Tekst 3

- Målet med rettsstudiet:
  - lære å *stille, analysere og løse spørsmål etter gjeldende rett.*

- Hvordan går vi fram når vi tar stilling til (nye) rettsspørsmål som aktualiserer anvendelse av internasjonale rettskilder?

UNIVERSITETET
I OSLO

- Hvordan løser jeg rettsspørsmål med internasjonal/EU/EØS-dimensjon?

- Hva er [traktat, direktiv, forordning]?

- Hvorfor er disse kildene viktige?

- Hvordan tolker jeg internasjonale rettskilder?

© dreamstime

- Du kommer til å lære om
  - Sentrale rettskilder og metode(r) i ditt emne
  - Sentrale rettsregler, begreper, prinsipper og hensyn i ditt emne
  - Undervisning og pensum forklarer sentrale rettsspørsmål og hjelper deg å systematisere rettskilder

UNIVERSITETET
I OSLO

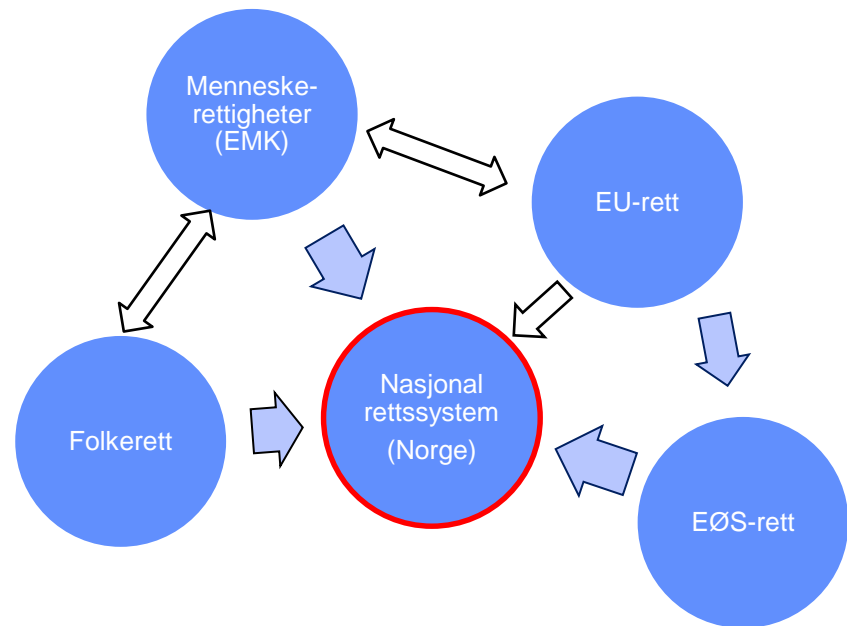
Noen utgangspunkter

- Tolkning av internasjonale bestemmelser innebærer at vi tar stilling til rettslig betydning og innholdet i bestemmelsen
- Men vi må også vurdere hvordan internasjonale bestemmelser som Norge er bundet av kan anvendes i nasjonal rett

Forholdet mellom nasjonal rett og folkerett

- *Dualisme* - folkeretten er et eget selvstendig rettssystem atskilt fra staters interne rettsordener
- *Monisme* – internasjonal og nasjonal rett er ett rettssystem
- Folkeretten skaper rettigheter/forpliktelser mellom stater
- Hvem avgjør tolkningen av internasjonal rett?

UNIVERSITETET I OSLO

Emne	Studiepoeng
JUR1120 – Utlendingsrett	10
JUR1220 – Bygge- og entrepriserett	10
JUR1285 – Innføring i markeds-, konkurranse- og immaterialrett (Markedsrett)	10
JUR1502K – Klart lovspråk	10
JUR1504 – Konflikthåndtering (BA)	10
JUR1512 – Arbeidsrett - den kollektive del	10
JUR1820 – Patent- og varemerkerett (BA)	10
JUR1960 – Trygderett	10
JUR1970 – Barnerett	10
JUR1981 – Skatterett I - Grunnleggende skatterett (BA)	10
JUROFF1201 – Introduksjon i forvaltningsrett	10
JUROFF1410 – Folkerett	10

TAPTE I HAAG: Aung San Suu Kyis opptreden i ICJ har gjort det klart for alle at hun aldri vil utfordre militæret i Rohingya-saken, skriver kronikkforfatterne. Foto: PRESIDENT OFFICE / POOL PHOTO

Debatt

En knusende dom for Myanmar

Med hele verden som tilskuere har nobelprisvinner Aung San Suu Kyi forsvart landet sitt mot folkemordanklager i Den internasjonale domstolen (ICJ) i Haag. Nå er dommen falt. Den er knusende for Myanmar. Men hva handler saken egentlig om – og hva kan den bety for de forfulgte rohingyaene?

ICJ er ikke en straffedomstol og kan ikke ilegge Myanmar sanksjoner. Saken kan ende hos FN's sikkerhetsråd, men her vil Kina stemme ned enhver kraftfull resolusjon mot Myanmar. Dommen i seg selv vil derfor ikke umiddelbart bedre situasjonen for rohingyaene.

Likevel har domstolen beordret Myanmar til å foreta flere konkrete tiltak for å beskytte rohingyaene mot folkemord. Dette må Myanmar rapportere til domstolen. Domstolen blir dermed et slags oppsynsorgan.

ELLEN E. STENSRUD, forsker, Holocaustsenteret
CECILIE HELLESTVEIT, folkerettsjurist og forfatter

Først og fremst har rettsaken i Haag vært en kamp om fortellingen. Og for en kamp. Ledende folkerettsjurister har stått ansikt til ansikt med demokratiikonet og anklaget Aun San Suu Kyi for en øredøvende taushet i møtet med de grufulle overgrepene mot Rohingyaene.

Juridisk sett dreier saken seg om hva som skal til for at en forbrytelse kan kalles folkemord.

Folkemordkonvensjonen pålegger stater å hindre folkemord. Gambia mener at Myanmar har brutt konvensjonen og har klaget saken inn for ICJ. Gambia har bedt domstolen avgjøre om folkemord har funnet sted i Myanmar, samt å pålegge Myanmar å beskytte rohingyaer mot pågående folkemord. Det er dette siste kravet om beskyttelse av rohingyaer som nå har blitt hastebehandlet i domstolen. Om folkemord har funnet sted, vil domstolen bruke mye lengre tid på å behandle.

Staten vil ikkje reversere omstridd turnuskrav

Helsedepartementet vil ikkje endre på regelen som gjer at danske legar flyttar frå Noreg. På same tid er det strid om regelen bryt med EØS-avtalen.

Håvard Nyhus

Journalist

Håvard Heggen

Journalist

Per Kristian Grimeland

Journalist

Vi rapporterer frå Førde

Publisert 24. jan. kl. 13:42

FRUSTRERT: Nytt regelverk gjer at den danske legen Abdinasir Hussein kan måtte reise frå landet i mai.

FOTO: OLE ANDRE REKKEDAL / NRK

UNIVERSITETET
I OSLO

Planen videre

- 1. Tolkning av internasjonale regler
  - Folkerettslig metode
  - EMK metode
  - EU-rettslig og EØS-rettslig metode(r)
- 2. Internasjonale reglers anvendelse i nasjonal (norsk) rett
  - Krav til gjennomføring
  - Nasjonal rettskildelære/metode

(65) Arbeidstidsdirektivet er implementert i norsk rett gjennom arbeidsmiljøloven, jf. Ot.prp.nr.49 (2004-2005) side 152. Lovgiver har med andre ord forutsatt at de parallelle vernebestemmelsene i arbeidsmiljøloven kapittel 10 er i samsvar med direktivet. Det følger da av presumsjonsprinsippet at arbeidstidsbegrepet i disse vernebestemmelsene tolkes på samme måte som artikkel 2 i arbeidstidsdirektivet. Jeg nevner for ordens skyld at direktivet med et unntak som er uten betydning for vår sak, ikke kommer til anvendelse på arbeidstakernes krav på godtgjørelse, jf. også EFTA-domstolens uttalelse avsnitt 64.

HR-2018-1036-A (Tekst 1)

Noen fellesutgangspunkter ved tolkning av internasjonale (og nasjonale) bestemmelser

- Tolkning av ordlyden i en bestemmelse er kun ett ledd/ et utgangspunkt i søket etter meningen/innholdet i regelen
- Ordlyd (språklig/grammatisk) – Sammenheng i (lov/konvensjons)teksten og helheten – Formål
- Andre rettskilder har også betydning:
  - Reelle hensyn
  - Forarbeider
  - Rettspraksis
  - Praksis og rettsavklaringer

Noen fellesutgangspunkter ved tolkning av internasjonale (og nasjonale) bestemmelser

- Tolkningsresultater
  - Presiserende tolkning
  - Utvidende eller innskrenkende tolkning
  - Antitetisk tolkning (motsetningslutning)
  - Analogi
  - Dynamisk tolkning (?)

[in this case], the **purpose** of the Treaty, and the **intentions of the the Parties** in concluding it, which should **prevail over literal interpretation...** (*Donau-case (ICJ; 1997, Gabčíkovo-Nagymaros project)*)

- TRUSSOR ET BARN
- (66) **Jeg kan ikke se at det er grunnlag for en slik innskrenkende fortolkning av bestemmelsen. Den gir selv ingen holdepunkter** for at det rettslige grunnlaget for utreisens lovlighet har betydning. Ulovlig tilbakeholdelse fremstår som et selvstendig alternativ, og da uavhengig av om utreisen var lovlig eller ulovlig, og også uavhengig av på hvilket rettsgrunnlag eller i hvilken faktisk situasjon en lovlig utreise skjedde.
- (67) **Heller ikke formålsbetraktninger støtter etter min mening lagmannsrettens tolkning. Formålet med Haagkonvensjonen 1996 er, som det fremgår av artikkel 1, å fastsette hvilken stat som har jurisdiksjon til å treffe tiltak med sikte på å beskytte barn,** og å sikre at de beslutninger som treffes om barnet i den kompetente staten, anerkjennes og fullbyrdes i alle konvensjonsstater. Som jeg allerede har kommet til, hadde Norge jurisdiksjon til å

HR-2022-207-A
(Tekst 2)

Tolkning av internasjonale regler

- Hvilke internasjonale rettskilder er relevante?
- Folkeretten er dynamisk og fragmentert

- Internasjonale rettskilder (art 38 ICJ Statutter)
- *Sedvanerett* (fast etablert praksis + opinio juris)
- *Bindende avtaler* mellom stater
  - Traktat (konvensjon, avtale, pakt, protokoll, utveksling av noter mm)
  - FN Sikkerhetsrådets vedtak
- *Generelle prinsipper*
- *Internasjonal rettspraksis*
- *'Soft law'*
  - Uttalelser fra konvensjonsorganer
  - Anbefalinger, resolusjoner osv
- Er internasjonal bestemmelse/forpliktelse blitt bindende for Norge som Stat?
- Flere rettskilder trekkes inn i tolkningsprosess
- Tolkning av en traktatbestemmelse kan endre seg over tid i tråd med utvikling i folkeretten

Art 129.

1. Denne avtale er utarbeidet i ett eksemplar på dansk, engelsk, finsk, fransk, gresk, islandsk, italiensk, nederlandsk, norsk, portugisisk, spansk, svensk og tysk, med samme gyldighet for hver av tekstene.

Som følge av utvidelsene av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde skal teksten til denne avtale på bulgarsk, estisk, kroatisk, latvisk, litauisk, maltesisk, polsk, rumensk, slovakisk, slovensk, tsjekkisk og ungarsk gis samme gyldighet.

Tekstene til de rettsakter som er omhandlet i vedleggene, har samme gyldighet på bulgarsk, dansk, engelsk, estisk, finsk, fransk, gresk, italiensk, kroatisk, latvisk, litauisk, maltesisk, nederlandsk, polsk, portugisisk, rumensk, slovakisk, slovensk, spansk, svensk, tsjekkisk, tysk og ungarsk, slik de er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*, og det skal utarbeides tekster på islandsk og norsk som skal gis samme gyldighet og kunngjøres i EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*.

2. Denne avtale skal ratifiseres eller godkjennes av avtalepartene i samsvar med deres forfatningsregler.

Den skal deponeres i Rådssekretariatet for De europeiske fellesskap, som skal sende bekreftede kopier til de øvrige avtaleparter.

Ratifikasjons- og godkjennelsesdokumentene skal deponeres i Rådssekretariatet for De europeiske fellesskap, som skal underrette de øvrige avtaleparter.

3. Denne avtale trer i kraft på det tidspunkt og på de vilkår som er fastsatt i protokollen om justering av avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

UNIVERSITETET
I OSLO

Besteforeldre klager klimadom inn for menneskerettighetsdomstol

– Vi tror at Den Europeiske menneskerettighetsdomstolen er mer fristilt norsk olje- og gasspolitikk enn Høyesterett, sier klimabestefar Steinar Winther Christensen.

Iselin Elise Fjell
Journalist

Publisert 26. mar

Leder i Besteforeldrenes klimaaksjon, Steinar Winther Christensen har klaget inn klimadommen fra Høyesterett til Den europeiske menneskerettighetsdomstol.
FOTO: HEIDI FJØRTOFT KLOKKE

– Vi tror at EMD er mer fristilt norsk olje- og gasspolitikk enn Høyesterett. Nå ønsker vi særlig å prøve ut forholdet til artikkel 2 og 8 i menneskerettighetskonvensjonen.

[Artiklene](#) handler om retten til liv og retten til respekt for privatliv og familieliv. Miljøorganisasjonene mener disse rettighetene er truet av klimaendringer som skyldes norsk petroleumspolitik.

UNIVERSITETET
I OSLO

- [Treaty Database - The Faculty of Law \(uio.no\)](https://www.uio.no)
- [United Nations Treaty Collection](https://www.un.org/treatycollection)

United Nations Treaty Collection

Search

Overview ▾ Depository ▾ Registration & Publication ▾ Resources ▾ Training ▾ Treaty Events ▾

Treaty Event

Announcements

■ GENERAL ASSEMBLY RESOLUTION 76/120 OF 9 DECEMBER 2021 - AMENDED REGULATIONS TO GIVE EFFECT TO ARTICLE 102 OF THE CHARTER

During its seventy-sixth session and following the Sixth Committee's debate on the agenda item on "Strengthening and promoting the international treaty framework", the General Assembly adopted, on 9 December 2021, resolution 76/120 to which newly amended Regulations were annexed. This fifth amendment became **effective on 1 February 2022** and is available at the following link:

» [LA 41 TR/230/Regulations/2022](https://www.un.org/la/41tr/230/Regulations/2022)

Automated Subscription Services

© Depository of Treaties Registration and Publication of Treaties

Folkerettslig metode

78. The Court recalls that Article 31, paragraph 1, of the Vienna Convention provides that “[a] treaty shall be interpreted in good faith in accordance with the ordinary meaning to be given to the terms of the treaty in their context and in the light of its object and purpose”. The Court’s interpretation must take account of all these elements considered as a whole (*Maritime Delimitation in the Indian Ocean (Somalia v. Kenya), Preliminary Objections, Judgment, I.C.J. Reports 2017*, p. 29, para. 64). ICJ, Qatar v UAE (2021)

Art. 31-33 [Wien-konvensjon](#) om traktatrett

- Wien-konvensjonens regler om traktatolkning antas å gi uttrykk for sedvanerettslige regler om tolkning
  - Høyesterett har også sagt det i en rekke avgjørelser

75. In order to determine its jurisdiction *ratione materiae* in this case, the Court will interpret CERD and specifically the term “national origin” in Article 1, paragraph 1, thereof by applying the rules on treaty interpretation enshrined in Articles 31 and 32 of the Vienna Convention on the Law of Treaties (hereinafter the “Vienna Convention”). Although that Convention is not in force between the Parties and is not, in any event, applicable to treaties concluded before it entered into force, such as CERD, it is well established that Articles 31 and 32 of the Vienna Convention reflect rules of customary international law (*Application of the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism and of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Ukraine v Russian Federation) Preliminary Objections*

ICJ, Qatar v UAE (2021)

ICJ om traktattolkning (Qatar v UAE)

- [Art. 31](#): hovedregler om tolkning av traktater
- [Art. 32](#): subsidiære bestemmelser om tolkning, for å bekrefte tolkningsresultatet eller for å unngå urimelig tolkningsresultat

76. The Court will interpret the term “national origin” by reference, first, to the elements set out in Article 31 of the Vienna Convention, which states the general rule of treaty interpretation. Only then will the Court turn to the supplementary means of interpretation provided for in Article 32 in order to confirm the meaning resulting from that process, or to remove ambiguity or obscurity, or to avoid a manifestly absurd or unreasonable result (*Immunities and Criminal Proceedings (Equatorial Guinea v. France)*, *Preliminary Objections, Judgment, I.C.J. Reports 2018 (I)*, p. 321, para. 91; *Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro)*, *Judgment, I.C.J. Reports 2007 (I)*, pp. 109-110, para. 160).

Folkerettslig metode (oppsummert)

- Ordlyd (tekst)
  - Flerspråklige tekster
  - art 33 Wien-konvensjon
- Sammenheng og helhetlig tolkning
- Formål

Art 129.

1. Denne avtale er utarbeidet i ett eksemplar på dansk, engelsk, finsk, fransk, gresk, islandsk, italiensk, nederlandsk, norsk, portugisisk, spansk, svensk og tysk, med samme gyldighet for hver av tekstene.

Som følge av utvidelsene av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde skal teksten til denne avtale på bulgarsk, estisk, kroatisk, latvisk, litauisk, maltesisk, polsk, rumensk, slovakisk, slovensk, tsjekkisk og ungarsk gis samme gyldighet.

Tekstene til de rettsakter som er omhandlet i vedleggene, har samme gyldighet på bulgarsk, dansk, engelsk, estisk, finsk, fransk, gresk, italiensk, kroatisk, latvisk, litauisk, maltesisk, nederlandsk, polsk, portugisisk, rumensk, slovakisk, slovensk, spansk, svensk, tsjekkisk, tysk og ungarsk, slik de er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*, og det skal utarbeides tekster på islandsk og norsk som skal gis samme gyldighet og kunngjøres i EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*.

2. Denne avtale skal ratifiseres eller godkjennes av avtalepartene i samsvar med deres forfatningsregler.

Den skal deponeres i Rådssekretariatet for De europeiske fellesskap, som skal sende bekreftede kopier til de øvrige avtaleparter.

Ratifikasjons- og godkjennelsesdokumentene skal deponeres i Rådssekretariatet for De europeiske fellesskap, som skal underrette de øvrige avtaleparter.

3. Denne avtale trer i kraft på det tidspunkt og på de vilkår som er fastsatt i protokollen om justering av avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

- ICJ legger traktatens tekst til grunn

81. As the Court has recalled on many occasions, “[i]nterpretation must be based above all upon the text of the treaty” (*Territorial Dispute (Libyan Arab Jamahiriya/Chad)*, *Judgment*, *I.C.J. Reports 1994*, p. 22, para. 41). The Court observes that the definition of racial discrimination in the Convention includes “national or ethnic origin”. These references to “origin” denote, respectively, a person’s bond to a national or ethnic group at birth, whereas nationality is a legal attribute which is within the discretionary power of the State and can change during a person’s lifetime (*Nottebohm (Liechtenstein v. Guatemala)*, *Second Phase, Judgment*, *I.C.J. Reports 1955*, pp. 20 and 23). The Court notes that the other elements of the definition of racial discrimination, as set out in Article 1, paragraph 1, of the Convention, namely race, colour and descent, are also characteristics that are inherent at birth.

- Tolker bestemmelser i sammenheng (kontekst)

82. The Court will next turn to the context in which the term “national origin” is used in the Convention, in particular paragraphs 2 and 3 of Article 1, which provide that:

“2. This Convention shall not apply to distinctions, exclusions, restrictions or preferences made by a State Party to this Convention between citizens and non-citizens.

3. Nothing in this Convention may be interpreted as affecting in any way the legal provisions of States Parties concerning nationality, citizenship or naturalization, provided that such provisions do not discriminate against any particular nationality.”

83. The Court considers that these provisions support the interpretation of the ordinary meaning of the term “national origin” as not encompassing current nationality. While according to paragraph 3, the Convention in no way affects legislation concerning nationality, citizenship or naturalization, on the condition that such legislation does not discriminate against any particular nationality, paragraph 2 provides that any “distinctions, exclusions, restrictions or preferences” between citizens and non-citizens do not fall within the scope of the Convention. In the Court’s view, such express exclusion from the scope of the Convention of differentiation between citizens and non-citizens indicates that the Convention does not prevent States parties from adopting measures that restrict the right of non-citizens to enter a State and their right to reside there — rights that are in dispute in this case — on the basis of their current nationality.

- Avklarer formål (object and purpose)

84. The Court will now examine the object and purpose of the Convention. The Court has frequently referred to the preamble of a convention to determine its object and purpose (*Certain Iranian Assets (Islamic Republic of Iran v. United States of America)*, *Preliminary Objections, Judgment*, *I.C.J. Reports 2019 (I)*, p. 28, para. 57, and p. 38, para. 91; *Whaling in the Antarctic (Australia v. Japan: New Zealand intervening)*, *Judgment*, *I.C.J. Reports 2014*, p. 251, para. 56; *Questions relating to the Obligation to Prosecute or Extradite (Belgium v. Senegal)*, *Judgment*, *I.C.J. Reports 2012 (II)*, p. 449, para. 68).

85. It is recalled in the Preamble of CERD that

“the United Nations has condemned colonialism and all practices of segregation and discrimination associated therewith, in whatever form and wherever they exist, and that the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples of 14 December 1960 (General Assembly resolution 1514 (XV)) has affirmed and solemnly proclaimed the necessity of bringing them to a speedy and unconditional end”.

86. The Court notes that CERD was drafted against the backdrop of the 1960s decolonization movement, for which the adoption of resolution 1514 (XV) of 14 December 1960 was a defining

Praksis og uttalelser av ulike konvensjonsorganer

- Slike tekster skal tas i betraktning hvis de er relevante
FNs menneskerettskomité; FNs barnerettskomité;
Committee on the Rights of Persons with Disabilities, Komité
for avskaffelse av rasediskriminering

77. The Court will also examine the practice of the CERD Committee and of regional human rights courts. In their pleadings, the Parties expressed different opinions on that practice in relation to the interpretation of the term “national origin” in Article 1, paragraph 1, of the Convention. The Court recalls that, in its jurisprudence, it has taken into account the practice of committees established under human rights conventions, as well as the practice of regional human rights courts, in so far as this was relevant for the purposes of interpretation (*Ahmadou Sadio Diallo (Republic of Guinea v. Democratic Republic of the Congo)*, Compensation, Judgment, *I.C.J. Reports 2012 (I)*, p. 331, para. 13; pp. 334-335, para. 24; p. 337, para. 33, and pp. 339-340, para. 40; *Questions relating to the Obligation to Prosecute or Extradite (Belgium v. Senegal)* Judgment *I.C.J.*

Article 32. Supplementary means of interpretation

- Recourse may be had to supplementary means of interpretation, including the preparatory work of the treaty and the circumstances of its conclusion, in order to confirm the meaning resulting from the application of article 31, or to determine the meaning when the interpretation according to article 31:
  - (a) Leaves the meaning ambiguous or obscure; or
  - (b) Leads to a result which is manifestly absurd or unreasonable

Høyesteretts syn på folkerettslig metode

- HR henviser ofte til tolkningsprinsippene i art. 31-33 Wien-konvensjonen når den tar stilling til tolkningsspørsmål

– HR-2020-2408-A «Hjemland»

(50) Det er ikke tvilsomt at utlendingsloven må tolkes i samsvar med denne konvensjonsbestemmelsen. Den folkerettslige forståelsen – tolkningen – av «the country of his nationality» i flyktningkonvensjonen er dermed avgjørende for hva som er «hjemland» etter utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a. Folkerettens regler og kilder for tolkningen vil derfor være styrende, jf. Wienkonvensjonen om traktatretten av 23. mai 1969 (Wienkonvensjonen) artikkel 31–33.

(51) I HR-2017-569-A heter det i avsnitt 44 om prinsippene for tolking av flyktningkonvensjonen:

«Konvensjonen skal tolkes etter prinsippene i Wien- konvensjonen av 23. mai 1969. Utgangspunktet er den naturlige forståelsen av ordlyden, lest i den sammenheng den inngår og i lys av konvensjonens formål, jf. Rt-2012-494 avsnitt 33. Det går fram av artikkel 31 og 32 i konvensjonen at andre kilder vil ha begrenset plass ved tolkningen. Dette innebærer at det er lite rom for dynamisk fortolkning.»

HR-2022-207-A Bosted (tekst 2)

Norge og Tyskland om det vedtaket 20. desember 2017. Det er jeg enig i, og bemerker:

- (51) Begrepet «habitually resident», som ikke er definert i Haagkonvensjonen 1996, legger opp til en konkret helhetsvurdering av barnets tilknytning til vedkommende stat. Et sentralt spørsmål er hvor barnet «etter en samlet vurdering har sentrum for sine livsinteresser», se Prop. 102 LS (2014–2015) side 21–22, som er forarbeider til den norske gjennomføringen av konvensjonen.
- (52) EU-domstolen har oppsummert tolkningen av begrepet «habitual residence» i dom 9. oktober 2014 i sak C-376/14 *PPU*. I EU benyttes begrepet i forordning (EF) 2201/2003, som bygger på Haagkonvensjonen 1980. Også den konvensjonen bruker begrepet, som der har samme innhold som i Haagkonvensjonen 1996. EU-domstolen uttaler i den nevnte dommen:
- 11033 01 2013.
- (66) Jeg kan ikke se at det er grunnlag for en slik innskrenkende fortolkning av bestemmelsen. Den gir selv ingen holdepunkter for at det rettslige grunnlaget for utreisens lovlighet har betydning. Ulovlig tilbakeholdelse fremstår som et selvstendig alternativ, og da uavhengig av om utreisen var lovlig eller ulovlig, og også uavhengig av på hvilket rettsgrunnlag eller i hvilken faktisk situasjon en lovlig utreise skjedde.
- (67) Heller ikke formålsbetraktninger støtter etter min mening lagmannsrettens tolkning. Formålet med Haagkonvensjonen 1996 er, som det fremgår av artikkel 1, å fastsette hvilken stat som har jurisdiksjon til å treffe tiltak med sikte på å beskytte barn, og å sikre at de beslutninger som treffes om barnet i den kompetente staten, anerkjennes og fullbyrdes i alle konvensjonsstater. Som jeg allerede har kommet til, hadde Norge jurisdiksjon til å

UNIVERSITETET
I OSLO

HR-2022-207-A Bosted (tekst 2)

- (68) Bufdir har opplyst at denne tolkningen strider mot norske myndigheters praksis. Jeg kan ikke se at slik praksis veier tungt ved tolkningen av konvensjonen, se Wienkonvensjonen om traktatretten artikkel 31. Praksisen er dessuten beskjedent. Etter det Bufdir har opplyst, har det ikke vært andre saker enn denne hvor spørsmålet har kommet på spissen.
- (69) Avgjørende for om det har skjedd en «wrongful ... retention» etter Haagkonvensjonen 1996 artikkel 7 nr. 2 bokstav a, blir da om tilbakeholdelsen av barna i England er et brudd på – «in breach of» – *norsk rett* fra og med fylkesnemndas vedtak 30. desember 2019.

Likheter mellom internasjonalrettslige metoder

- I utgangspunktet følger også EMD og EU-domstol prinsippene for tolkning fastsatt i Wien-konvensjonen
- Ordlyd, sammenheng, formål står sentralt
- Ofte utpreget formålsorientert tolkning av EMK og EU-retten
- Stor betydning av egen rettspraksis
- Forarbeider er ofte mindre tilgjengelige og har mindre betydning i EMK og EU-rett

UNIVERSITETET
I OSLO

Tolkning av EMK (EMD metode)

- Grunnleggende formålsorientert fortolkningsstil
- Beskjeden/ingen betydning av forarbeider
- Stor betydning av EMD egen rettspraksis
  - OBS. Hvilken overføringsverdi har en konkret EMD rettsavgjørelse?
- Autonom tolkning av EMK begreper
- Kontekstuell og konsistent tolkning
  - «Convention must also be read as a whole, and interpreted in such a way so as to promote internal consistency and harmony between its various provisions»
- EMK rettighetene skal tolkes på en måte som gjør dem praktiske og effektive
- Rettsutvikling og betydning av politiske strømninger i samfunnet

Høyesteretts metodesyn på EMK-retten i nasjonale domstoler

- HR har uttalt
  - at «ved anvendelse av reglene i EMK skal norske domstoler foreta en selvstendig tolkning av konvensjonen.
  - Norske domstoler skal benytte samme metode som EMD
  - (Rt.2005.883.)
- Rom for vektlegge norske verdiprioriteringer ved tolkning av EMK er svært begrenset (til situasjoner der rekkevidden av EMK bestemmelsen er uklart)

HR-2000-2427-P Klima-dommen

- EMD har så langt ikkje vurdert klager knytte til klimaet. EMD har rett nok nyleg kommunisert ei klagesak frå seks ungdomar mot Noreg og 32 andre land. Saka gjeld manglande utsleppskutt og er særleg knytt opp mot skogbrannar og hetebylgjer i Portugal i 2017 og 2018. Det er likevel ikkje haldepunkt i den praksisen som ligg føre i dag, for at vurderingstemaet i klimasaker vil vera annleis enn ved miljøskadar generelt. Med det innhaldet EMD fram til no har lagt inn i orda «direct and immediate», står det for meg klart at verknadene av dei moglege framtidige utsleppa som fylgje av konsesjonstildelingane i den 23. konsesjonsrunden ikkje fell inn under EMK artikkel 8.

Fosen-dommen HR-2021-1975-S

A view of the Roan onshore wind farm in the Fosen region, Norway on November 12, 2021 [File: Nora Buli/Reuters]

HR legger også vekt på uttalelser fra komiteer o.l. men anser dem ikke rettslig bindende

In October 2021, the Supreme Court of Norway issued a landmark ruling which upheld the rights of Indigenous people and dealt a significant blow to the country's renewable energy strategy. The 11-judge panel declared that the Roan and Storheia Wind Farms

- (113) Det er særlig fire avgjørelser fra Menneskerettskomiteen som belyser hvor mye som skal til før retten til kulturutøvelse etter artikkel 27 er krenket – *Ilmari Länsman mfl. mot Finland* (26. oktober 1994, [CCPR-1992-511](#)), *Jouni Länsman mfl. mot Finland I* (30. oktober 1996, [CCPR-1995-671](#)), *Jouni Länsman mfl. mot Finland II* (17. mars 2005, [CCPR-2001-1023](#)) og *Ángela Poma Poma mot Peru* (27. mars 2009, [CCPR-2006-1457](#)). I [HR-2017-2247-A Reinøya](#) er det redegjort nærmere for disse avgjørelsene. Dommen gjaldt blant annet spørsmålet om et veianlegg på Reinøya nord for Tromsø var i strid med [SP artikkel 27](#) på grunn av konsekvensene for samisk reindrift. Førstvoterende uttaler i dommens [avsnitt 124](#) flg. dette om de fire avgjørelsene:

Rt-2015-93 («Maria»)

- (63) Paragraf 104 andre ledd om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn, er bærebjelken i bestemmelsen. Regelen har sin parallell i [barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1](#), som lyder:
- «In all actions concerning children, whether undertaken by public or private welfare institutions, courts of law, administrative authorities or legislative bodies, the best interests of the child shall be a primary consideration.»
- (64) I *General Comment No. 14* (2013) «on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration» [[GC-2013-14-CRC](#)], har [FNs Barnekomité](#) redegjort for regelens bakgrunn og funksjon, og foretatt en konsoliderende gjennomgang av en rekke tolkningsspørsmål. Det Barnekomiteen gir uttrykk for her, utgjør etter mitt syn et naturlig utgangspunkt ved tolkningen av artikkel 3 nr. 1 – og dermed også ved tolkningen av [Grunnloven § 104](#) andre ledd. Jeg viser til Dok. 16 (2011–2012) side 192, hvor det går frem at man valgte å utforme [§ 104](#) andre ledd etter mønster av [barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1](#) for å kunne trekke veksler på internasjonal tolkningspraksis. Jeg viser for øvrig til det jeg sa i tilknytning til [Grunnloven § 102](#) om [Høyesteretts selvstendige ansvar for grunnlovstolkningen](#).
- (65) Barnekomiteen fremhever i *General Comment No. 14* at artikkel 3 nr. 1 gir en rett for det enkelte barn som er «directly applicable (self-executing) and can be invoked before a court», jf. avsnitt 6. Det fremheves samme sted at bestemmelsen dessuten virker som et tolkningsprinsipp, og gir preferanse for «the interpretation which most effectively serves the child's best interests». Artikkel 3 nr. 1 er også en prosedyrebestemmelse, i den forstand at avgjørelser som

EU-og EØS-rettslige metode(r)

- (1) «Kort» om EU-retten og om Norge og EU – samarbeid
- (2) EU-rettslig metode
- (3) EØS-rettens særpreg av betydning for tolkning

UNIVERSITET
I OSLO

Staten vil ikkje reversere omstridd turnuskrav

Helsedepartementet vil ikkje endre på regelen som gjer at danske legar flyttar frå Noreg. På same tid er det strid om regelen bryt med EØS-avtalen.

FRUSTRERT: Nytt regelverk gjer at den danske legen Abdinasir Hussein kan måtte reise frå landet i mai.
FOTO: OLE ANDRE REKKEDAL / NRK

Håvard Nyhus
Journalist

Håvard Heggen
Journalist

Per Kristian Grimeland
Journalist

Vi rapporterer frå Førde

Publisert 24. jan. kl. 13:42

– Dei reelle kvalifikasjonane som skal leggjast til grunn

Hilde Ellingsen, partner i Advokatfirmaet Lund & Co, er ekspert i EØS-rett.

– Det er klar praksis frå EU- og EFTA-domstolen at kvalifikasjonar erverva i andre EU/EØS-statar skal bli godkjent i den grad dei svarer til det som krevjast i Noreg. Det er dei reelle kvalifikasjonane til søkaren som skal leggjast til grunn, uavhengig av formelle merkelappar, seier ho.

Senioradvokat og EØS-ekspert Dag Sørli Lund viser til ein fersk uttale frå EFTA-domstolen i den såkalla [Lindberg-saka](#) (som gjeld tannlegeutdanning).

– Der går det klart fram at det skal skje ein konkret vurdering i kvart enkelt tilfelle, seier han.

– Og om utdanninga ikkje er lik nok, må staten grunngje kva som eventuelt manglar.

EU-rett

- Traktater
  - *Traktat om EUs Virkemåte* (TEUV)
  - Traktat om EU (TEU)
- Generelle prinsipper
- Charter (Pakten)

Primærrett

- Direktiver
- Forordninger

Sekundærrett

- **EU-Domstolen (EUD)** tolker EU-retten
  - Prejudisielt (preliminary ruling)
  - Traktatbrudd
- Generaladvokater gir uttalelse til EUD før dommen

TITLE IV FREE MOVEMENT OF PERSONS, SERVICES AND CAPITAL

CHAPTER 1 WORKERS

Article 45 (ex Article 39 TEC)

1. Freedom of movement for workers shall be secured within the Union.
2. Such freedom of movement shall entail the abolition of any discrimination based on nationality between workers of the Member States as regards employment, remuneration and other conditions of work and employment.
3. It shall entail the right, subject to limitations justified on grounds of public policy, public security or public health:
  - (a) to accept offers of employment actually made;
  - (b) to move freely within the territory of Member States for this purpose;
  - (c) to stay in a Member State for the purpose of employment in accordance with the provisions governing the employment of nationals of that State laid down by law, regulation or administrative action;
  - (d) to remain in the territory of a Member State after having been employed in that State, subject to conditions which shall be embodied in regulations to be drawn up by the Commission.
4. The provisions of this Article shall not apply to employment in the public service.

Article 48 (ex Article 42 TEC)

The European Parliament and the Council shall, acting in accordance with the ordinary legislative procedure, adopt such measures in the field of social security as are necessary to provide freedom of movement for workers; to this end, they shall make arrangements to secure for employed and self-employed migrant workers and their dependants:

- (a) aggregation, for the purpose of acquiring and retaining the right to benefit and of calculating the amount of benefit, of all periods taken into account under the laws of the several countries;
- (b) payment of benefits to persons resident in the territories of Member States.

Where a member of the Council declares that a draft legislative act referred to in the first subparagraph would affect important aspects of its social security system, including its scope, cost or financial structure, or would affect the financial balance of that system, it may request that the matter be referred to the European Council. In that case, the ordinary legislative procedure shall be suspended. After discussion, the European Council shall, within four months of this suspension, either:

- (a) refer the draft back to the Council, which shall terminate the suspension of the ordinary legislative procedure; or
- (b) take no action or request the Commission to submit a new proposal; in that case, the act originally proposed shall be deemed not to have been adopted.

EU sekundærrett (Art 288 TEUV)

- Lovgivningsmessige rettsakter som har hjemmel i traktatbestemmelser
- Forordning (Regulation) –
  - **bindende i sin helhet** og kommer direkte til anvendelse i medlemsstatenes interne rettsordener
  - F.eks. [Trygdeforordning](#)
- Direktiv (Directive) –
  - **Bindende med hensyn til sin målsetting** for alle medlemsstatene de er rettet til, men overlater til myndighetene i medlemsstatene å **bestemme form og midler for gjennomføringen**
  - F.eks. [Unionsborgerdirektivet](#)

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR –

under henvisning til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, særlig artikkel 12, 18, 40, 44 og 52,

under henvisning til forslag fra Kommisjonen,¹

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité,²

under henvisning til uttalelse fra Regionkomiteen,³

etter framgangsmåten fastsatt i traktatens artikkel 251⁴ og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) Unionsborgerskapet gir alle unionsborgere en grunnleggende og individuell rett til å ferdes og oppholde seg fritt på medlemsstatenes territorium, med forbehold for de begrensninger og vilkår som er fastsatt i traktaten og de tiltak som er vedtatt for å gjennomføre den.
- 2) Fri bevegelse for personer er en av de grunnleggende frihetene i det indre marked, som utgjør et område uten indre grenser, der denne friheten er sikret i samsvar med bestemmelsene i traktaten.
- 3) Unionsborgerskap bør være grunnleggende status for borgere i medlemsstatene når de utøver sin rett til fri bevegelse og fritt opphold. Eksisterende fellesskapsdokumenter som hver for seg omhandler lønnsstakere, selvstendig næringsdrivende samt studenter og andre personer utenfor arbeidsstyrken, bør derfor konsolideres og gjennomgås for å forenkle og styrke retten til fri bevegelse og fritt opphold for alle unionsborgere.
- 4) For å komme bort fra den sektorvise og oppstykkede tilnærmingen til retten til fri bevegelse og fritt opphold og lette utøvelsen av denne rett, bør det utarbeides en felles rettsakt for å endre rådsforordning (EØF) nr. 1612/68 av 15. oktober 1968 om fri bevegelse for arbeidstakere innen Fellesskapet,⁵ og for å oppheve følgende rettsakter: rådsdirektiv [68/360/EØF](#) av 15.

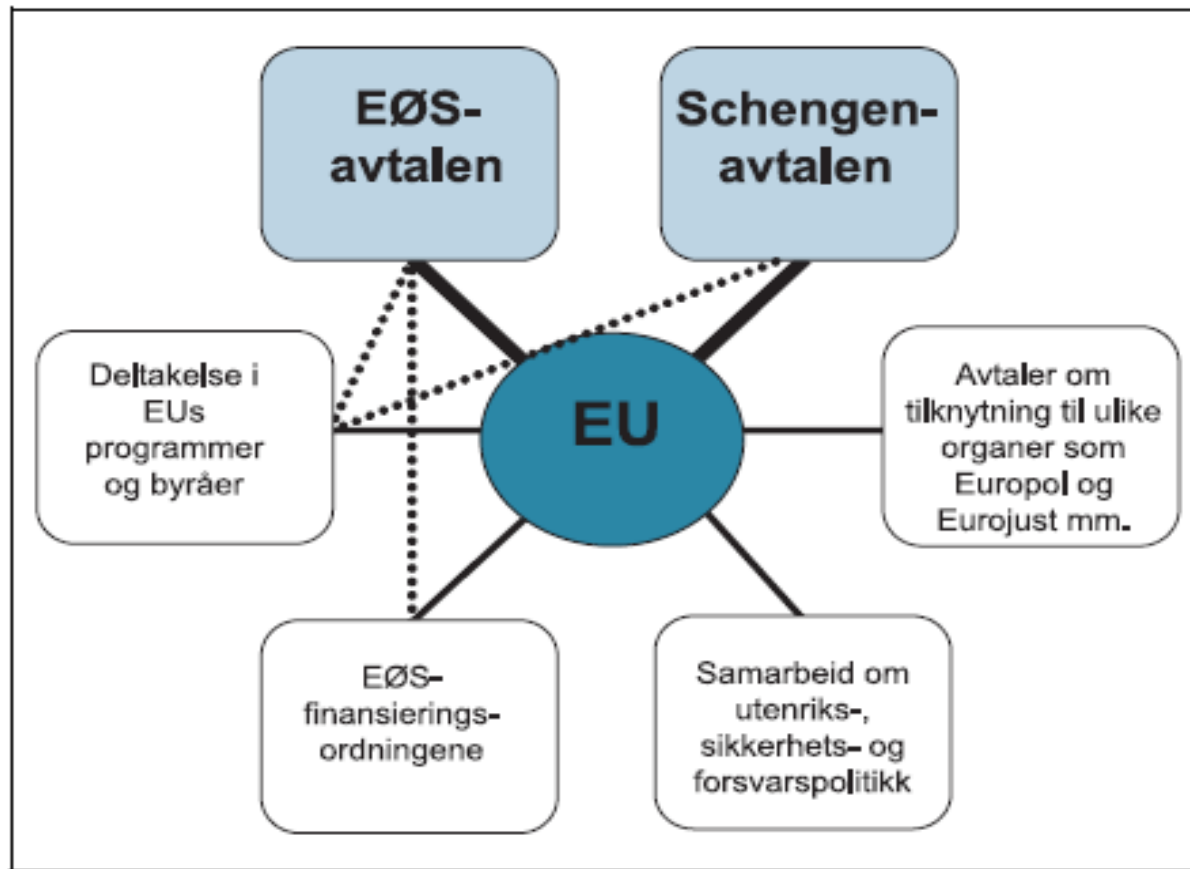
EU-rettslig metode i hovedtrekk

- EU er et autonom rettsorden og et overnasjonal rettssystem
- EU-retten er i stor grad skapt av EU-domstol
  - (EU-domstolens rettspraksis er også relevant for tolkning av EØS-avtalen (og andre avtaler mellom EU og Norge))
- Prinsipper og hensyn (likhet, rettssikkerhet, demokrati mm)
- Ordlyd, sammenheng, formål
- EU-rettslig metode er relevant for tolkning av EØS-avtalen og andre avtaler mellom Norge og EU (Schengen, Dublin-avtalen, Lugano-konvensjonen)

EU-rettslig metode i hovedtrekk

- Behov for ensartet tolkning av EU-retten (homogenitet)
- Integrasjonsformålet
- EU-rettens dynamikk
- Tolkning av direktiver og forordninger er ganske likt (ordlyd, formål, sammenheng, hensyn)
- Flerspråklighet

Figur 1.1 Hovedelementene i Norges forhold til EU.

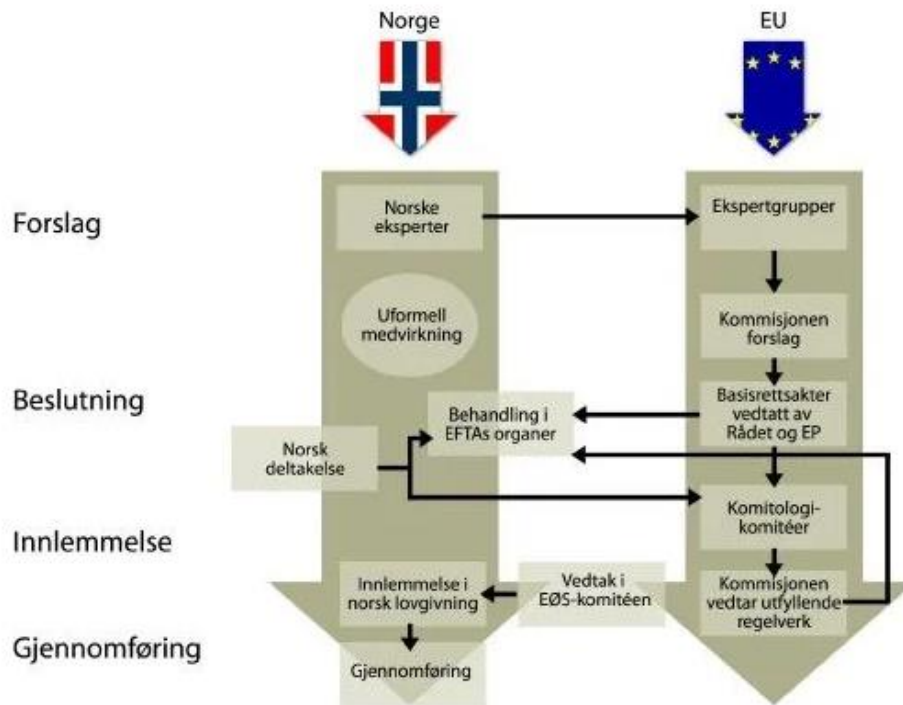
EØS-avtale

- EØS-avtale er en folkerettslig avtale («sui generis» - folkerettslig avtale av egen art)
- Består av:
  - Hoveddel (i hovedtrekk tilsvarende **Indre Markeds** bestemmelser i TEUV)og
  - Vedlegg (direktiver og forordninger – skal tas inn i EØS-avtalen fortløpende og dermed inkorporeres i norsk rett)

EU direktiver og forordninger

Proessen i EU og EØS:

Miljødirektoratet advarer: Har ikke nok ansatte til å håndtere klimapolitikken fra EU

Miljødirektoratets leder sier de trenger mer ressurser for å håndtere det som kommer fra Brussel: – Det kommer en tsunami av lover og regler.

HR-2018-1036-A Tekst 1

- (53) Rådskonklusjon 93/104/EF om visse aspekter ved organisering av arbeidstiden ble gjennomført i norsk rett ved lov 30. april 1998 nr. 24 som følge av forpliktelser etter EØS-avtalen. Det ble ikke ansett nødvendig å endre definisjonen av begrepet arbeidstid i arbeidsmiljøloven § 46 nr. 1. Med virkning fra 1. august 2005 er dette direktivet avløst av rådskonklusjon 2003/88/EF (arbeidstidskonklusjonen), som i artikkel 2 definerer arbeidstid som «det tidsrom hvori arbeidstageren er på arbeid og står til arbeidsgiverens rådighet under utførelsen av sin beskjeftigelse eller sine oppgaver ...».

EØS-rettslig metode

- I hovedsak lik EU-rettslig metode
- Lojalitetsplikt
- Homogenitetsprinsippet
  - Dynamisk tolkning, sørger for rettsenhet mellom EU og EØS
  - Noen rettsområder er utenfor EØS-avtalen
    - » EØS-avtalen art. 8 (opprinnelse av varer + produktdekning)
    - » Forskjeller i traktatgrunlaget mellom EU og EØS
      - F.eks. ingen Unionsborgerskapsbestemmelser i EØS-avtalen; EØS-samarbeid omfatter ikke felles innvandringspolitikk mfl.
  - Gråsoner (f.eks. Jabbi-saken)
  - OBS. EU-domstolens rettspraksis har betydning for tolkning av andre avtaler Norge har med EU!

Betydning av EU Domstolens rettspraksis for tolkning av EØS-avtalen

- EØS-avtalen skal anvendes i samsvar med EU-domstolens rettsavgjørelser «så langt de i sitt materielle innhold er identiske med de tilsvarende regler» i (EØS-avtalen), art 6 EØS avtalen
  - OBS. Art. 8 EØS (opprinnelsesregler og produktdekning)
  - OBS. Problematisk med Unionsborgerskapsbestemmelser i EU-primærretten
- Både EFTA-domstol og norske domstoler anvender EU rettspraksis ved tolkning av EØS-rettslige bestemmelser
- Avgjør EU domstolen tolkning av EØS-avtalen?

HR-2018-1036-A (Tekst 1)

- (56) I avsnitt 68 tar EFTA-domstolen utgangspunkt i at de to begrepene – arbeidstid og hviletid – er gjensidig utelukkende. Grensedragningen beror på en konkret vurdering i den enkelte sak hvor flere faktorer tas i betraktning. Statens anførsel om at bare aktivt arbeid kan klassifiseres som arbeidstid, finner EFTA-domstolen ingen hjemmel for i direktivet. EFTA-domstolen foretar deretter en vurdering av om de tre elementene i begrepet «arbeidstid» omtalt i avsnitt 67 er til stede for de omtvistede reisene. EU-domstolens dom 10. september 2015 i sak C-266/14 *Tyco* står helt sentralt i EFTA-domstolens uttalelse.

Eksempler av EU-rettspraksis betydning for rettsområder omfattet av EØS-avtalen

HR-2021-2479-A

EU-domstolens varemerkerettslige vurdering av bruk av kjennetegn som betalte søkeord i Google Ads

- (53) EU-domstolen har i flere avgjørelser vurdert om bruken av andres kjennetegn som betalte søkeord i Google Ads, er forenelig med reglene i varemerkedirektivet. Av sentrale avgjørelser nevner jeg dom 23. mars 2010 i de forente sakene [C-236/08](#) til [C-238/08](#) *Google France*, dom 25. mars 2010 i sak [C-278/08](#) *BergSprechte*, dom 8. juli 2010 i sak [C-558/08](#) *Portakabin* og dom 22. september 2011 i sak [C-323/09](#) *Interflora*.
- (54) Selv om bankene ikke har gjort gjeldende at annonsepraksisen innebærer varemerkeinngrep, er EU-domstolens varemerkerettslige vurderinger av betydelig interesse. Grunnen til det er at [markedsføringslovens](#) generalklausul ikke kan anvendes på bruk av varemerker og kjennetegn uten at man ser hen til rekkevidden av det varemerkerettslige vernet. Jeg skal derfor i det følgende gjøre rede for noen hovedpunkter.
- (55) I *Google France*-dommen er det for det første slått fast at annonsørens bruk av kjennetegn som betalte søkeord utgjør bruk av kjennetegn i direktivets forstand. Jeg viser til dommens avsnitt 69, der EU-domstolen uttaler:

«I en sådan situation, som karakteriseres ved den omstændighed, at et tegn, der er identisk med et varemærke, vælges som søgeord af en konkurrent til varemærkeindehaveren med det formål at tilbyde internetbrugere et alternativ til varemærkeindehaverens varer eller tjenesteydelser, foreligger der brug af det pågældende tegn for konkurrentens varer eller tjenesteydelser.»

Eksempler av EU-rettspraksis betydning for rettsområder omfattet av EØS-avtalen

HR-2021-1086-A

(51) [Konkurranseloven § 10](#) første ledd lyder:

«Enhver avtale mellom foretak, enhver beslutning truffet av sammenslutninger av foretak og enhver form for samordnet opptreden som har til formål eller virkning å hindre, innskrenke eller vri konkurransen, er forbudt, særlig slike som består i

- a) å fastsette på direkte eller indirekte måte innkjøps- eller utsalgspriser eller andre forretningsvilkår,
- b) å begrense eller kontrollere produksjon, avsetning, teknisk utvikling eller investeringer,
- c) å dele opp markeder eller forsyningskilder,
- d) å anvende overfor handelspartnere ulike vilkår for likeverdige ytelser og derved stille dem ugunstigere i konkurransen,
- e) å gjøre inngåelsen av kontrakter avhengig av at medkontrahentene godtar tilleggsytelser som etter sin art eller etter vanlig forretningspraksis ikke har noen sammenheng med kontraktsgjenstanden.»

(52) Bestemmelsen har sitt motstykke i [EØS-avtalen artikkel 53](#) nr. 1 og [Traktaten om den Europeiske Unions Virkemåte \(TEUV\) artikkel 101](#) nr. 1. Det eneste som skiller de tre regelsettene er at [konkurranseloven § 10](#) ikke inneholder et vilkår om å kunne påvirke samhandelen i EU og [EØS](#), jf. [HR-2017-1229-A avsnitt 34](#) *Ski Taxi*. Det er på det rene at denne samhandelen ikke er påvirket i saken her. Saksforholdet reguleres derfor av [konkurranseloven](#), ikke av [EØS-avtalen](#).

(53) Videre er det sikker rett at [konkurranseloven § 10](#), som det klare utgangspunkt, skal forstås på samme måte som [EØS-avtalen artikkel 53](#) og at rettspraksis fra [EØS](#)- og EU-retten skal veie tungt ved anvendelse av den norske forbudsbestemmelsen, se blant annet [HR-2017-1229-A avsnitt 35](#) *Ski Taxi* med ytterligere henvisninger.

(54) Høyesterett hadde i saken som jeg nettopp nevnte, innhentet en rådgivende uttalelse fra EFTA-domstolen om fortolkningen av [EØS-avtalen artikkel 53](#) nr. 1 for så vidt gjelder forbudet mot avtaler mv. som har til *formål* å hindre konkurransen, jf. dom 22. desember 2016 [E-3/16](#) *Ski Taxi mot staten ved Konkurransetilsynet*.

- HR-2022-207-A (Bosted)
- Saken dreier seg om et rettsområdet utenfor EØS-avtalen men EU-rettspraksis er relevant for tolkning av Haagkonvensjonen

av konvensjonen.

- (52) EU-domstolen har oppsummert tolkningen av begrepet «habitual residence» i dom 9. oktober 2014 i sak C-376/14 *PPU*. I EU benyttes begrepet i forordning (EF) 2201/2003, som bygger på Haagkonvensjonen 1980. Også den konvensjonen bruker begrepet, som der har samme innhold som i Haagkonvensjonen 1996. EU-domstolen uttaler i den nevnte dommen:

«51 I disse domme har Domstolen desuden uttalt, at barnets sædvanlige

Betydning av EFTA-domstolens avgjørelser for tolkning av EØS-avtalen

- EFTA domstolen var opprettet iht EØS-avtalen art 108
  - Dømmer i traktatbruddsaker
  - Behandler klager på ESAs vedtak i konkurransesaker
  - Avgir rådgivende uttalelser om EØS-avtalens tolkning
- Saksnummerering - EFTA domstolen (eksempel): E-13/20
- Saksnummerering i EU domstolen (eksempel): **C-215/00**
  - gamle EU-dommer har ikke bokstav: f.eks. Sak 26/62 (62 er årstall)

Betydning av EFTA-domstolens avgjørelser for tolkning av EØS-avtalen

HR-2018-1036-A (Tekst 1) – i denne saken sendte HR spørsmål om forståelse av direktivet til EFTA domstol

- (63) Som det fremgår HR-2016-2554-P (Holship) avsnitt 76 til 78, er EFTA-domstolens tolkningsuttalelser rådgivende og ikke formelt bindende. Nasjonale domstoler må ta selvstendig stilling til hvordan EØS-retten skal forstås og anvendes. For å sikre den tilsiktede rettsenheten innenfor EØS-området, må domstolene likevel normalt følge EFTA-domstolens forståelse av EØS-retten. Bare hvis det foreligger «særlige grunner» kan det være aktuelt å fravike en rådgivende tolkningsuttalelse. Både bevisbedømmelsen og den konkrete rettsanvendelsen hører imidlertid under nasjonale domstoler.
- (64) Jeg kan ikke se at det foreligger noen særlige grunner til å fravike EFTA-domstolens forståelse av direktivet i dette tilfellet. EFTA-domstolen ble riktignok gjort oppmerksom på at det var uenighet mellom partene om hvorvidt Thue var forpliktet til å kontakte Operasjonssentralen ved avreise. Denne uklarheten har imidlertid ikke medført noe forbehold fra EFTA-domstolens side, og slik jeg leser uttalelsen, mener domstolen at reisene uansett var nødvendige for å løse de aktuelle oppdragene.

EU-og EØS-rett i norske domstoler

- Norske domstoler tar selvstendig stilling til EØS-rettslige spørsmål
- Nasjonale domstoler følger normalt EFTA domstolens tolkning
- Fraviker EFTA domstolens tolkning kun når det foreligger «særlige grunner»
- Bevisbedømmelse og konkret rettsanvendelse foretas av nasjonale domstoler

EU-og EØS-rett i norske domstoler

- *Holship-saken (HR-2016-2554-P)*
- 76) Det følger av Avtale mellom EFTA-statene om opprettelse av et Overvåkingsorgan og en Domstol (ODA) artikkel 34 første ledd at tolkingsuttalelser fra EFTA-domstolen ikke er formelt bindende for nasjonale domstoler, men bare «rådgivende». Dette innebærer at nasjonale domstoler i EFTA-statene må ta selvstendig stilling til hvordan EØS-retten skal forstås og anvendes.
- (77) Ved tolkingen av EØS-retten må imidlertid de nasjonale domstolene legge stor vekt på hva EFTA-domstolen har uttalt om hvordan EØS-retten skal forstås. Formålet med EFTA-domstolen er ifølge fortalen til ODA blant annet «å nå frem til og opprettholde en lik fortolkning og anvendelse av EØS-avtalen og de bestemmelser i Fellesskapets regelverk som i det vesentlige er gjengitt i nevnte avtale, og å nå frem til lik behandling av enkeltpersoner og markedsdeltagere med hensyn til de fire friheter og konkurransevilkårene». Nasjonale domstoler må derfor normalt følge EFTA-domstolens forståelse av EØS-retten og kan ikke fravike en tolkingsuttalelse av EFTA-domstolen uten at det foreligger «særlige grunner», se Rt-2013-258 avsnitt 93-94 med henvisning til plenumsdommen i Rt-2000-1811 på side 1820. For at EFTA-domstolen skal fylle den rolle som den er tiltenkt, kan domstolens forståelse av EØS-retten følgelig ikke fravikes uten at det foreligger gode og tungtveiende grunner for det.

EU-og EØS-rett i norske domstoler

- *Holship-saken (HR-2016-2554-P)*

78) Det EFTA-domstolen skal uttale seg om i rådgivende tolkingsuttalelser, er tolkningen av EØS-retten, se ODA artikkel 34 første ledd. Bevisbedømmelsen hører under de nasjonale domstolene. Det samme gjelder i utgangspunktet den konkrete subsumsjon, men her går det ikke noe skarpt skille. Hvor langt EFTA-domstolen vil gå i å utpensle EØS-retten i detalj i en tolkingsuttalelse, beror blant annet på de spørsmål som den nasjonale domstol har stilt, og hvor detaljert faktum er angitt i spørsmålsskriftet

TRR-2019-2736

EU-domstolens tilnærming er videre i samsvar med forordningens hjemmelsbestemmelse, som foreskriver koordinering og ikke harmonisering av EU-statenes lovgivning, jf. f.eks. avsnitt 41 i C-228/07 *Petersen* og E-3/12 *Jonsson* avsnitt 56.

Både EFTA-domstolen og Borgarting lagmannsrett peker på at C-406/04 *De Cuyper* og C-228/07 *Petersen* gjelder stønadsmottakere som ikke var forpliktet til å være tilgjengelig for arbeid. EFTA-domstolen uttaler at sakene derfor bør sees adskilt fra de situasjonene som omfattes av artikkel 64, hvor ytelsene ved arbeidsløshet er knyttet til den enkeltes plikt til å stå til rådighet for å besette stillinger på arbeidsmarkedet, jf. avsnitt 52.

Retten har vanskelig for å se at en slik sontring er forankret i forordningens bestemmelser. Artikkel 64 regulerer stønadsmottakerens rett til å velge å knytte seg til arbeidsformidlingen og kontrollordningene i en annen EØS-stat. Bestemmelsen inneholder ingen alminnelig regulering av den frie bevegeligheten for stønadsmottakere som er forpliktet til å stå til rådighet for å besette stillinger på arbeidsmarkedet.

Sontringen kan heller ikke begrunnes med at den er egnet til å identifisere saker som gjelder ytelser med særtrekk som kan begrunne mer restriktive tiltak, slik at den sikrer at disse sakene går klar av reglene om fri bevegelighet. Retten peker i den sammenheng på at behovet for bosteds- og oppholdsvilkår ikke bare er avhengig av vilkårenes innhold og om det foreligger en generell plikt til å være tilgjengelig for arbeid, men også hva plikten faktisk går ut på og ikke minst hvordan den håndheves. I og med at det etter EFTA-domstolens forståelse ikke skal foretas en konkret prøving i disse sakene, er det en risiko for at det oppstilles bosteds- og oppholdskrav som ville ha blitt satt til side om de var underlagt den alminnelige proporsjonalitetsvurderingen. Motsatt kan det tenkes tilfeller hvor statene har et sterkere behov for restriktive tiltak, selv om stønadsmottakeren ikke er forpliktet til å være tilgjengelig for arbeid. Disse tilfellene vil underlegges en konkret prøving. For eksempel var ikke *De Cuyper* forpliktet til å stå til rådighet for å besette stillinger på arbeidsmarkedet, men han var like fullt forpliktet til å være tilgjengelig for landets trygdemyndigheter. EU-domstolen kom til at bostedsvilkåret var lovlig.

TRR-2019-2736

Ved vurderingen av hvordan EØS-retten skal forstås har EFTA-domstolens uttalelse stor vekt. Etter rettens vurdering svekkes uttalelsen av de forhold retten har pekt på ovenfor. Likevel har ikke retten kommet til at det er tilstrekkelige grunner til å fravike EFTA-domstolens uttalelse. I LB-2019-159381 sluttet Borgarting lagmannsrett seg til EFTA-domstolens fortolkning. Lagmannsrettens dom har prinsipiell betydning og bør tillegges betydelig vekt. Lagmannsretten innhentet en rådgivende uttalelse fra EFTA-domstolen, og i dommen behandler lagmannsrettens de EØS-rettslige spørsmålene inngående. I dommen drøftes de fleste av de forhold retten har pekt på ovenfor. Etter en samlet vurdering har retten derfor kommet til at den legger EFTA-domstolens uttalelse til grunn.

For ordens skyld bemerker retten at en annen forståelse av EØS-retten enn den EFTA-domstolen har kommet til, ikke nødvendigvis ville føre til at vilkåret i folketrygdloven § 4-2 måtte settes til side.

- Trygderetten foretar en inngående tolkning av EU forordning ved bruk av EU-rettslig metode.
- Velger å legge til grunn EFTA domstolens rådgivende uttalelse den er ikke enig i.
- Trygderetten er ikke en domstol, men et (uavhengig) forvaltningsorgan. Kan det forklare vurdering av EFTA-domstolens uttalelsens betydning? (m.a.o. ville Høyesterett fraviket EFTA domstolens uttalelse?)

UNIVERSITETET
I OSLO

Gjennomføring av internasjonal rett i norsk rett

- (65) Arbeidstidsdirektivet er implementert i norsk rett gjennom arbeidsmiljøloven, jf. Ot.prp.nr.49 (2004-2005) side 152. Lovgiver har med andre ord forutsatt at de parallelle vernebestemmelsene i arbeidsmiljøloven kapittel 10 er i samsvar med direktivet. Det følger da av presumsjonsprinsippet at arbeidstidsbegrepet i disse vernebestemmelsene tolkes på samme måte som artikkel 2 i arbeidstidsdirektivet. Jeg nevner for ordens skyld at direktivet med et unntak som er uten betydning for vår sak, ikke kommer til anvendelse på arbeidstakernes krav på godtgjørelse, jf. også EFTA-domstolens uttalelse avsnitt 64.
- (44) Barnevernloven § 1-2 må imidlertid suppleres av Haagkonvensjonen 1996, som gjelder som norsk lov, jf. lov om Haagkonvensjonen 1996 § 1.

As rett til dagpenger – nærmere om de EØS-rettslige problemstillingene

A mener at oppholdskravet er i strid med bestemmelsene i europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 883/2004 av 29. april 2004 om koordinering av trygdeordninger (forordningen). Formålet med forordningen er å koordinere trygdeordningene i EØS-statene og garantere at retten til fri bevegelighet for personer kan utøves effektivt, jf. avsnitt 38 i EFTA-domstolens uttalelse. Forordningen gjelder som norsk forskrift og har forrang foran bestemmelsene i folketrygdloven, jf. folketrygdloven § 1-3 og forskrift 22. juni 2012 nr. 585 om inkorporasjon av trygdeforordningene i EØS-avtalen § 1 første og tredje ledd. Det innebærer at vilkåret om opphold i Norge må settes til side dersom det er i konflikt med forordningens bestemmelser.

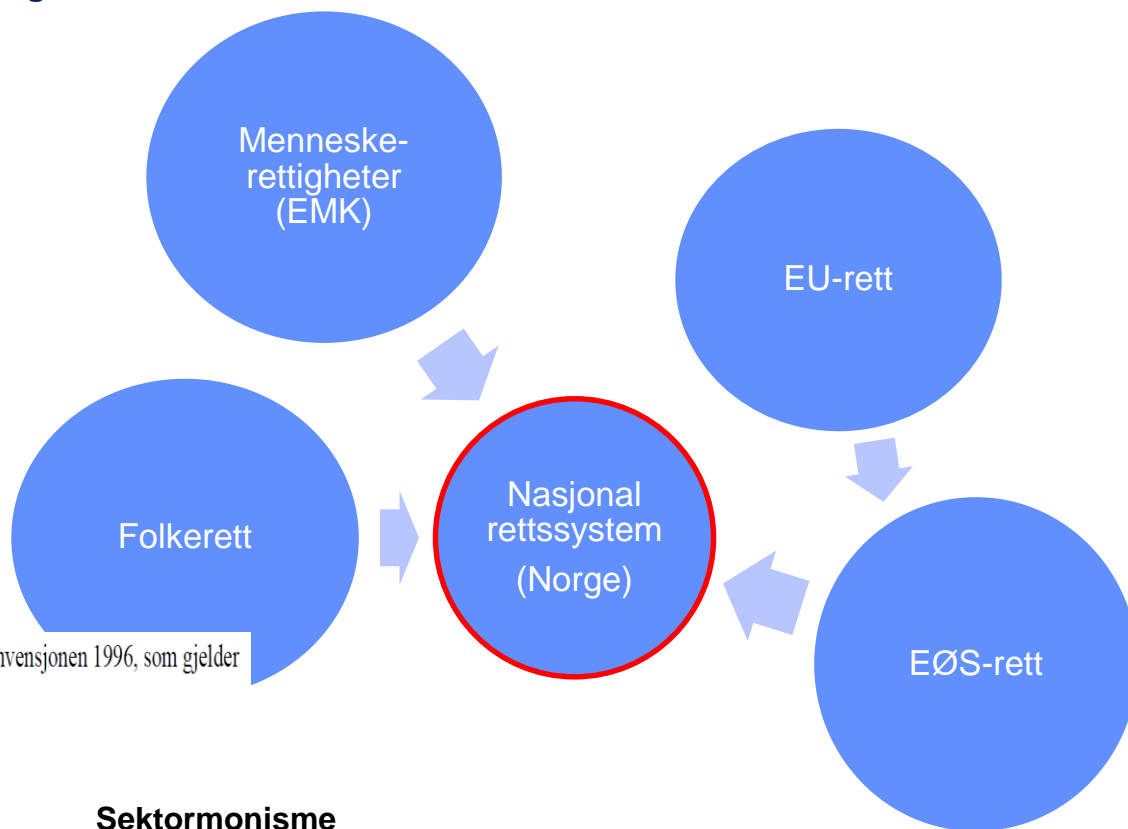

- Folkeretten stiller krav til etterlevelse av folkerettslige forpliktelser
  - Pakta sunt servanda (avtaler skal holdes)
  - Effektivitetskravet
    - » Stater skal fatte alle tiltak/bestemmelser om hensiktsmessige og effektive beskyttelsesmekanismer
  - Lojalitetsplikt / god tro
    - » EØS-avtalen art 3. Avtalepartene skal treffe alle generelle eller særlige tiltak som er egnet til å oppfylle de forpliktelser som følger av denne avtale. De skal avholde seg fra alle tiltak som kan sette virkeliggjøringen av denne avtalens mål i fare. De skal videre lette samarbeidet innen rammen av denne avtale
  - Folkerettslig ansvar for brudd på folkeretten

- Dualistisk tilnærming til folkeretten forutsetter som hovedregel
  - at internasjonale bestemmelser ikke gis direkte virkning for individer
  - At norsk rett har forrang ved motstrid med folkerett (folkeretten må vike i tilfelle konflikt)
  - At Høyesteretts syn på metoden er normerende for norske jurister
- Viktige modifikasjoner:
  - Presumpsjonsprinsippet (norsk rett tolkes i samsvar med folkerett)
  - Folkerettslige bestemmelser gjennomføres (inkorporeres eller transformeres) i norsk rett

(165) **EMK** er gjort til norsk lov med trinnhøgd over anna lov, jf. menneskerettslova § 2, jf. § 3. Det ligg klart innanfor føremålet og verkeområdet til miljøorganisasjonane å vareta miljø- og klimaomsyn. Sjølv om organisasjonane ikkje skulle ha klagerett til Den europeiske menneskerettsdomstolen – EMD – for brot på artikkel 2 og , **kan organisasjonane gjennom tvistelova § 1-4 gjera gjeldande brot på EMK for norske domstolar**. Det same gjeld brot på dei parallelle føresegnene i Grunnlova §§ 93 og 112.

HR-2022-207-A (Tekst 2)

- (44) Barnevernloven § 1-2 må imidlertid suppleres av Haagkonvensjonen 1996, som gjelder som norsk lov, jf. lov om Haagkonvensjonen 1996 § 1.

Sektormonisme

Straffel. § 2. Folkerettslige begrensninger

Straffelovgivningen gjelder med de begrensninger som følger av overenskomster med fremmede stater eller av folkeretten for øvrig.

U
I

Lov om gjennomføring av internasjonale sanksjoner (sanksjonsloven)

Dato	LOV-2021-04-16-18
Departement	Utenriksdepartementet
Ikrafttredelse	16.04.2021
Endrer	LOV-1937-04-16 , LOV-1968-06-07-4 , LOV-1980-06-06-18 , LOV-1987-12-18-93 , LOV-1995-08-04-53 , LOV-1999-06-25-43 , LOV-2001-04-27-14 , LOV-2003-06-27-58 , LOV-2004-05-28-29 , LOV-2005-05-20-28
Rettsområde	Bank, finans og regnskapsrett ▶ Banker Internasjonal rett ▶ Internasjonale sanksjoner Stats-, statsforfatnings- og statsborgerrett ▶ Forsvaret Internasjonal rett ▶ Internasjonale organisasjoner Næringsrett ▶ Inn- og utførsel Forvaltnings- og kommunalrett ▶ Statistikk. Registrering Strafferett
Kunngjort	16.04.2021 kl. 11.45
Korttittel	Sanksjonsloven

Prop.89 L (2020–2021), Innst.290 L (2020–2021), Lovvedtak 81 (2020–2021). Stortingets første og andre gangs behandling hhv. 23. mars og 8. april 2021. Fremmet av Utenriksdepartementet.

§ 1. Fullmakt til å gjennomføre bindende FN-vedtak

Kongen kan gi forskrift med nødvendige bestemmelser til gjennomføring av bindende vedtak av De forente nasjoners sikkerhetsråd etter [FN-paktens artikkel 41](#).

Kongen avgjør hvorvidt et vedtak av Sikkerhetsrådet er bindende.

§ 2. Fullmakt til å gjennomføre internasjonale ikke-militære tiltak

Kongen kan gi forskrift med nødvendige bestemmelser for at Norge kan gjennomføre [sanksjoner](#) eller restriktive tiltak som er vedtatt i mellomstatlige organisasjoner, eller som ellers har bred internasjonal oppslutning, og som har som formål å opprettholde fred

Lov om gjennomføring av **konvensjon** 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn (lov om **Haagkonvensjonen** 1996)

Dato	LOV-2015-09-04-85
Departement	Barne- og familiedepartementet
Sist endret	LOV-2021-05-07-34 fra 01.06.2021
Publisert	I 2015 hefte 10
Ikrafttredelse	01.07.2016
Rettsområde	Familie-, person- og barnerett ► Barn og foreldre Familie-, person- og barnerett ► Ekteskap og samboerskap (husstandsfellesskap)
Kunngjort	04.09.2015 kl. 15.15
Rettet	06.07.2021 (faglige fotnoter fjernet)
Korttittel	Lov om Haagkonvensjonen 1996

Historiske versjoner Endringer Forskrifter Forarbeider Rundskriv Avgjørelser Litteratur

Lovkommentar
Karnov Opprett varsling Del lenke Skriv merknad

Kapittel 1. Allmenne bestemmelser

§ 1. Gjennomføring i norsk rett

Konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid om foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn gjelder som norsk lov¹.

¹ **Konvensjonen** er ratifisert og gjeldende for Norge fra 1 juli 2016. **Konvensjonen** trådte i kraft 1 jan 2002.

§ 2. Sentralmyndighet mv.

Sentralmyndighetenes skal rette og formidle henvendelser etter **Konvensjonen** i samarbeid med sentralmyndighetene i de andre

Betydning av EØS-retten i norsk rett

- EØS-loven § 1 gjennomfører EØS-avtalens hoveddel

§ 1.

Bestemmelsene i hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde skal gjelde som norsk lov, med de endringer som følger av protokoll om justering av avtalen av 17. mars 1993, av EØS-utvidelsesavtalen av 14. oktober 2003, av EØS-utvidelsesavtalen for Bulgaria og Romania i 2007 og av EØS-utvidelsesavtalen for Kroatia av 2014.¹ Det samme gjelder artikkel 1 til 3 i avtalens Protokoll 25 om konkurranse innen kull- og stålproduksjon.

- EØS-lovens § 2 forrangsregel

§ 2.

Bestemmelser i lov som tjener til å oppfylle Norges forpliktelser etter avtalen, skal i tilfelle konflikt gå foran andre bestemmelser som regulerer samme forhold. Tilsvarende gjelder dersom en forskrift som tjener til å oppfylle Norges forpliktelser etter avtalen, er i konflikt med en annen forskrift, eller kommer i konflikt med en senere lov.¹

EØS-avtalen krever fortløpende gjennomføring av direktiver og forordninger

Art 7. ¹

Rettsakter som er omhandlet i eller inntatt i vedlegg til denne avtale eller i EØS-komiteens vedtak, skal være bindende for avtalepartene og skal være eller gjøres til del av deres interne rettsorden som følger:

- a) en rettsakt som tilsvarer en EØF-forordning skal som sådan gjøres til del av avtalepartenes interne rettsorden;
- b) en rettsakt som tilsvarer et EØF-direktiv skal overlates til avtalepartenes myndigheter å bestemme formen og midlene for gjennomføringen.

¹ Sml. [TEUV art. 288](#), tidl. EF-traktaten art. 249 (før 1 mai 1999 art. 189).

Men både direktiver og forordninger må gjennomføres i norsk rett før de gis direkte virkning

HR-2021-1453-S

- (88) EØS-avtalens hoveddel ble gjennomført i norsk rett gjennom vedtakelsen av EØS-loven av 27. november 1992 nr. 109, og har etter § 1 status som formell norsk lov. EØS-loven § 2 første punktum slår fast at EØS-regler som er gjennomført i norsk lov ved motstrid går foran andre bestemmelser som regulerer samme forhold. Dette innebærer at EØS-avtalen artikkel 36 går foran folketrygdloven § 11-3 i den grad det er motstrid.
- (89) Etter folketrygdloven § 1-3 kan Kongen inngå gjensidige avtaler med andre land om rettigheter og plikter etter loven, og herunder gjøre unntak fra lovens bestemmelser. Forordning 883/2004 ble gjennomført i norsk rett ved forskrift om inkorporasjon av trygdeforordningene i EØS-avtalen av 22. juni 2012 nr. 585. Forordningen har status som forskrift. I § 1 tredje ledd fremgår det at bestemmelsene i blant annet folketrygdloven skal «fravikes i den utstrekning det er nødvendig i henhold til bestemmelsene» i forordningen. Forordning 1408/71 ble gjennomført på samme måte med virkning fra EØS-avtalens ikrafttredelse. Dette innebærer at også forordningene går foran § 11-3 i den grad det er motstrid.

Dato	FOR-2012-06-22-585
Departement	Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Avd/dir	Pensjonsavd.
Publisert	1 2012 hefte 8
Ikrafttredelse	22.06.2012
Sist endret	FOR-2019-09-20-1146
Endrer	FOR-2006-06-30-731
Gjelder for	Norge
Hjemmel	LOV-1948-12-03-7-§26 , LOV-1949-07-28-26-§46 , LOV-1957-06-28-12-§30 , LOV-1962-06-22-12-§37 , LOV-1989-06-16-65-§1 , LOV-1997-02-28-19-§1-3 , LOV-1997-02-28-19-§25-15 , LOV-1998-06-26-41-§22 , LOV-2002-03-08-4-§22
Kunngjort	25.06.2012 kl. 15.00
Korttittel	Forskrift om inkorporasjon av trygdeforordningene

Historiske versjoner

Endringsforskrifter

Forarbeider

Rundskriv

Avgjørelser

Litteratur

Opprett varseling

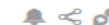
Del lenke

Skriv merknad

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 22. juni 2012 med hjemmel i [lov 3. desember 1948 nr. 7](#) om pensjonstrygd for sjømenn § 26 første ledd, [lov 28. juli 1949 nr. 26](#) om Statens Pensjonskasse § 46 tredje ledd, [lov 28. juni 1957 nr. 12](#) om pensjonstrygd for fiskere § 30 nr. 1, [lov 22. juni 1962 nr. 12](#) om pensjonsordning for sykepleiere § 37 andre ledd, [sjømannslov 30. mai 1975 nr. 18 § 2](#), [lov 16. juni 1989 nr. 65](#) om yrkesskadeforsikring § 1 annet ledd, [lov 28. februar 1997 nr. 19](#) om folketrygd (folketrygdloven) § 1-3 og § 25-15, [lov 26. juni 1998 nr. 41](#) om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteleven) § 22, [lov 8. mars 2002 nr. 4](#) om barnetrygd (barnetrygdloven) § 22. Fremmet av Arbeidsdepartementet.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg VI nr. 1 (forordning (EF) nr. 883/2004, som endret ved forordning (EF) nr. 988/2009, forordning (EU) nr. 1244/2010, forordning (EU) nr. 465/2012, forordning (EU) nr. 1224/2012, forordning (EU) nr. 517/2013, forordning (EU) nr. 1372/2013, forordning (EU) nr. 1368/2014 og forordning (EU) 2017/492), nr. 1a (forordning (EU) 2019/500) og nr. 2 (forordning (EF) nr. 987/2009, som endret ved forordning (EU) nr. 1244/2010, forordning (EU) nr. 465/2012, forordning (EU) nr. 1224/2012, forordning (EU) nr. 1372/2013, forordning (EU) nr. 1368/2014 og forordning (EU) 2017/492).

Endret ved forskrifter 31 mai 2013 nr. 562, 17 juli 2013 nr. 920, 16 juli 2015 nr. 906, 1 mars 2019 nr. 160, 20 sep 2019 nr. 1148.

§ 1.

EØS-avtalen vedlegg VI nr. 1 (forordning (EF) nr. 883/2004 som endret ved forordning (EF) nr. 988/2009, forordning (EU) nr. 1244/2010, forordning (EU) nr. 465/2012, forordning (EU) nr. 1224/2012, forordning (EU) nr. 517/2013, forordning (EU) nr. 1372/2013, forordning (EU) nr. 1368/2014 og forordning (EU) 2017/492) om koordinering av trygdeordninger og nr. 2 (forordning (EF) nr. 987/2009 som endret ved forordning (EU) 1244/2010, forordning (EU) nr. 465/2012, forordning (EU) 1224/2012, forordning (EU) nr. 1372/2013, forordning (EU) nr. 1368/2014 og forordning (EU) 2017/492) om regler for gjennomføring av forordning (EF) nr. 883/2004, gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg VI, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

EØS-avtalen vedlegg VI nr. 1a (forordning (EU) 2019/500) om fastsettelse av beredskapstiltak på området koordinering av trygdeordninger etter at Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland trer ut av Den europeiske union, gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg VI, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

Bestemmelsene i følgende lover fravikes i den utstrekning det er nødvendig i henhold til bestemmelsene nevnt i første og andre ledd:

- [Lov 3. desember 1948 nr. 7](#) om pensjonstrygd for sjømenn
- [Lov 28. juli 1949 nr. 26](#) om Statens Pensjonskasse
- [Lov 28. juni 1957 nr. 12](#) om pensjonstrygd for fiskere
- [Lov 22. juni 1962 nr. 12](#) om pensjonsordning for sykepleiere
- [Lov 30. mai 1975 nr. 18](#) om sjømenn
- [Lov 28. februar 1997 nr. 19](#) om folketrygd

Utlendingsloven - Lovd... x

https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/2008-05-15-35?searchResultContext=23157&rowNumber=1&totalHits=2408

LOVDATA PRO   Rettskilder   Rettsområder   Registre   Avansert søk

Utlendingsloven §5 21-04-16-18 > Forarbeider Lov om gjennomføring av i... > Hurtigsøk > Hurtigsøk menneskerettslov* > Menneskerettsloven LOV-1999-05-21-30 > Hurtigsøk eos-l* > EØS-loven LOV-1992-11-27-109 > Hurtigsøk holship* > Holship premiss HR-2016-2554-P > Hurtigsøk utlendingsl* > Utlendingsloven LOV-2008-05-15-35 >

forrige/nexte treff (1/2408)   Sø   Legg til utvalg   Skriv ut   Last ned   Velg dokumentdeler

Engelsk versjon
Gå til opprinnelig kunngjort versjon

Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)

Dato	LOV-2008-05-15-35
Departement	Justis- og beredskapsdepartementet
Sist endret	LOV-2021-06-11-79 fra 01.01.2022
Publisert	I 2008 hefte 5
Ikrafttredelse	01.01.2010
Endrer	LOV-1988-06-24-64
Rettsområde	Utlendingsrett
Rettet	01.07.2021 (faglige fotnoter fjernet)
Korttittel	Utlendingsloven – utlend

Hele dokumentet   Neste kap. →

Type here to search

19:49 05.02.2022

- Bestemmelsene i utl.kap. 13 gjennomfører Unionsborgerdirektivet (Dir. 2004/38/EF)

- Presumpsjonsprinsippet betyr at nasjonal rett skal tolkes i samsvar med internasjonal rett
- *Finanger I* (Rt.2000.1811)
- 5. *Presumpsjonsprinsippet* i norsk rett er utviklet i rettspraksis. Gjennomslagskraften av dette prinsippet vil være avhengig av karakteren av de aktuelle folkerettslige forpliktelser og av hvilket rettsområde som den nasjonale rettsregel er knyttet til. Også før Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) ble gjort til en del av norsk rett, ble grunnleggende menneskerettigheter tillagt meget stor vekt ved fortolkning av norske rettsregler. Den norske rettsregel vil yte liten motstand hvis det er tale om konflikt med en folkerettslig forpliktelse som gir borgerne beskyttelse mot inngrep fra det offentlige, mens motstanden vil være større der en slik forpliktelse griper inn i private rettsforhold.

HR-2018-1036-A (Tekst 1)

- (65) Arbeidstidsdirektivet er implementert i norsk rett gjennom arbeidsmiljøloven, jf. Ot.prp.nr.49 (2004-2005) side 152. Lovgiver har med andre ord forutsatt at de parallelle vernebestemmelsene i arbeidsmiljøloven kapittel 10 er i samsvar med direktivet. Det følger da av presumsjonsprinsippet at arbeidstidsbegrepet i disse vernebestemmelsene tolkes på samme måte som artikkel 2 i arbeidstidsdirektivet. Jeg nevner for ordens skyld at direktivet med et unntak som er uten betydning for vår sak, ikke kommer til anvendelse på arbeidstakernes krav på godtgjørelse, jf. også EFTA-domstolens uttalelse avsnitt 64.

Holship HR-2016-2554-P

- (64) **Hvilken status har internasjonale menneskerettskonvensjoner?**
- (65) Etter [menneskerettsloven § 2](#), jf. [§ 3](#) gjelder nærmere angitte internasjonale menneskerettskonvensjoner «som norsk lov» med forrang foran annen lovgivning. Enkelte konvensjoner er inkorporert ved annen lovgivning. Konvensjoner som er inkorporert ved lov, har i prinsippet lovs trinnhøyde.
- (66) Ved grunnlovsvedtak 13. mai 2014 fikk Grunnloven flere nye viktige bestemmelser om menneskerettigheter. Disse nye grunnlovsbestemmelsene har selvsagt grunnlovs trinnhøyde og går dermed foran bestemmelser som er gitt ved ordinær lov.
- (67) [Grunnloven § 92](#), som fikk sin nåværende form ved grunnlovsrevisjonen 13. mai 2014, pålegger statens myndigheter å «respektere og sikre menneskerettighetene slik de er nedfelt i denne grunnlov og i for Norge bindende traktater om menneskerettigheter». Ordlyden er ikke klar, og på bakgrunn av enkelte uttalelser i [Innst.186 S \(2013–2014\)](#), side 22 har det vært reist spørsmål om bestemmelsen skal forstås slik at den gir alle internasjonale menneskerettsbestemmelser som Norge var bundet av 13. mai 2014, grunnlovs rang, se Skoghøy, «Menneskerettighetenes stilling etter Grunnloven», [Lov og Rett 2015 side 195-196](#).
- (68) I vår sak har NTF med støtte av LO hevdet at [Grunnloven § 92](#) er en inkorporasjonsbestemmelse som gir Den reviderte europeiske sosialpakten, ILO-konvensjon nr. 87 om foreningsfrihet og vern av organisasjonsretten og ILO-konvensjon nr. 98 om retten til å organisere seg og til å føre kollektive forhandlinger grunnlovs trinnhøyde. Som grunnlag for dette har det særlig vært vist til at flertallet i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité i [Innst.186 S \(2013–2014\)](#), side 22 uttaler at henvisningen til internasjonale menneskerettskonvensjoner i [Grunnloven § 92](#) tar sikte på å hindre «misforståelser om hvilke internasjonale menneskerettigheter som har grunnlovs rang».
- (69) Denne uttalelsen er imidlertid vanskelig å forene med at kontroll- og konstitusjonskomiteens flertall samtidig sier at «en henvisning til Norges internasjonale forpliktelser ikke vil endre dagens rettsstilstand». Hvis [§ 92](#) gir alle internasjonale menneskerettsbestemmelser som Norge var bundet av 13. mai 2014, grunnlovs rang, vil bestemmelsen ikke bare gjøre menneskerettsloven overflødig, men også de menneskerettsbestemmelser som ved grunnlovsrevisjonen i 2014 ble tatt inn i Grunnloven, og bestemmelsen ville åpenbart ha endret tidligere rettsstilstand.
- (70) På denne bakgrunn finner jeg det klart at [Grunnloven § 92](#) ikke kan tolkes som en inkorporasjonsbestemmelse, men må forstås som et pålegg til domstolene og andre myndigheter om å håndheve menneskerettighetene på det nivå de er gjennomført i norsk rett.
- (71) Etter dette går jeg over til spørsmålet om den varedele boikott har et rettestridig formål